

ÕPETAJA ABILEHT

Napo ohukütt: teine tund – sekkumine ja ennetamine

Napo filmis ... „Ohtlik tegevus“

„Ohtlik tegevus“ on lühifilm ohtudest ja riskidest tööl ning vajadusest hinnata riske ja Võtta kasutusele abinõud, et muuta töökoht ohutumaks ja tervislikumaks. Filmis käsitletakse kõige tavalisemaid ohte ja riske töökohal ning vajadust tegutseda põhimõttel „peatu, mõtle ja tegutse“.

Filmis püütakse selgitada ohtude ja riskide vahelisi erinevusi, näidata, kuidas ohtusid ja riske kõrvaldada või vähendada, ning tuua näiteid praktilistest olukordadest, mis aitavad mõista riski tähendust.

Riskihindamine

Meie eesmärk on selgitada riskihindamist ning selle tähtsust tööõnnetuste ja tööga seotud terviseprobleemide ennetamisel. Konkreetselt püüame:

- selgitada ohu ja riski erinevust;
- tutvustada riskihindamist;
- tuua näiteid;
- ühendada teooria ja praktika.

Miks tuleb riske hinnata?

Riskihindamine on Tööohutuse ja -tervishoiu eduka juhtimise alus ning tööõnnetuste ja kutsehaiguste vähendamise võti. Kui riske hinnata õigesti, võimaldab see parandada tööohutust ja töötervishoidu, samuti üldist äriala edukust.

Mis on riskihindamine?

Riskihindamine on protsess, mille käigus hinnatakse töökohal esinevatest ohtudest tulenevaid riske töötajate ohutusele ja tervisele. See on kõikide tööaspektide süsteemne läbivaatamine, mille puhul võetakse arvesse järgmist:

- mis võib põhjustada vigastuse või kahjustuse,
- kas ohte saab kõrvaldada, ja kui ei, siis
- millised ennetus- või kaitsemeetmed tuleb riskide juhtimiseks kehtestada.

Tüüpilised tööga seotud riskid on muu hulgas järgmised (paljud neist esinevad ka kodus):

- elekter;
- tuli;
- tööriistad, eriti löikeriistad, nagu näiteks terad või noad;
- masinad;
- põrandal libastumine, redelilt või trepilt kukkumine, kõrgelt (nt tellingult või katuselt) kukkumine;
- transport (risk sõidukitele, autojuhtidele või jalakäijatele);

- luu- ja lihaskonna vaevused, mis tulenevad suurte raskete esemete tõstmisest, keha keeramisest ja pööramisest, asendist (nt töö kuvariga), korduvatest liigutustest (nt töö konveieril);
- kemikaalid – äge tervisekahjustus sissehingamise, põletuse või nahaärrituse tõttu ning pikaajaline mõju, nt vähk, hingamissüsteemi haigused ja allergiad;
- bioloogilised riskid – bakterid, seened või viirused, nt haiglad, meditsiiniliste analüüside labor, kliimaseadme puudulik hooldus;
- müra, vibratsioon, laserkiirgus, ioniseeriv kiirgus, elektromagnetväli, ultraviolettkiirgus jms.

Napo filmides on mitmesuguseid episooide, mida saab kasutada enamiku nende riskide tutvustamiseks. (Tabel A)

Riskihindamise viis sammu

Selles tunnis käsitletakse riskihindamise kolme viimast sammu: ennetusmeetme valikut, meetme rakendamist ning järelvalvet ja läbivaatamist. Kaht esimest etappi tutvustati „Napo Ohuküti” esimeses tunnis.

1. etapp – ohtude ja ohustatud isikute välja selgitamine ning 2. samm – riskide hindamine ja tähtsuse järjekorda seadmine on teemaks Napo „Ohuküti” esimese tunnis „Riskide ja ohtude kindlakstegemine”.

3. etapp – ennetusmeetme valimine

Järgmine samm on otsustada, kuidas riskid kõrvaldada või neid ennetada. Esmalt kaaluge, kas riski on võimalik kõrvaldada.

Kui ei, siis mõelge, kuidas saaks riske juhtida, et nad ei seaks ohtu inimeste turvalisust ja tervist. Riskide ennetamisel ja juhtimisel tuleks lähtuda järgmistest üldpõhimõtetest:

- Riskide ennetamine ohtude kõrvaldamise teel (nt Napo kõrvaldab esimeses episoodis „Ettevaatust, ohud!” sahtli otsa komistamise ohu).
- Ohtliku asendamine ohutuga või vähem ohtlikuga (nt ärritava toimega kemikaali asendamine kemikaaliga, millel ärritav toime puudub – vt filmi „Napo on ohus: kemikaalid!” episoodi „Ärritav”).
- Riskidega võitlemine nende tekkekohas (nt marmori või kõva kivi löikamisel tekkiv tolm – probleemi lahendamiseks tehakse liikuv löiketera veega märjaks, et tolmu ei tekiks).
- Kollektiivsete isikukaitsevahendite eelistamine isiklikele (nt kui töö, nagu keevitamine või värvimine, tekitab suitsu või auru, siis selle asemel, et anda lihtsalt igale töötajale respiraator, tuleb paigaldada sobiv ja tõhus õhutussüsteem).
- Tehnika arengu ja uue teabega kohandumine (kui uus masin võimaldab teha sama tööd, põhjustamata töötajatele teatavat riski, nt müra, tuleks vanast tehnikast loobuda).
- Kaitse pidev parandamine (st ohutuse täiustamine on pidev protsess).

4. etapp – meetme rakendamine

Järgmine etapp on ennetus- ja kaitsemeetmete rakendamine. Tähtis on kaasata kõik asjaomased isikud ja koostada kava, milles on näidatud:

- milliseid meetmeid rakendatakse;
- kes teeb mida ja millal;
- mis ajaks kava tuleb ellu viia.

On tähtis, et iga riskide kõrvaldamise või ennetamise töö on esmatähtis. (Vt filmi „Napo ja ohtlik tegevus” 4. episoodi „Tegutse vastavalt riskile”.)

5. etapp – järelevalve ja läbivaatamine

Et tagada ennetus- ja kaitsemeetmete toimimine ning uute probleemide avastamine, tuleb teha korrapärast kontrolli. Riskihindamine tuleb korrapäraselt läbi vaadata olenevalt riskide laadist ja töös esinevate muutuste tõenäosusest või õnnetuse või ohtlike olukordade uurimise tulemustest. Riskihindamine ei ole ühekordne tegevus.

Hindamise dokumenteerimine

Riskihindamine tuleb dokumenteerida. Koostatud dokumenti saab kasutada järgmiseks:

- teavitamine;
- järelevalve;
- tõendite kogumine;
- läbivaatamine olukorra muutumisel.

Dokumenteeri tuleks vähemalt järgmised andmed:

- uurimise teostanud isiku(te) nimi ja amet;
- kindlakstehtud ohud ja riskid;
- konkreetsete riskidega kokku puutuvate töötajate rühmad;
- vajalikud kaitsemeetmed;
- meetmete rakendamise üksikasjad, vastutava isiku nimi ja kuupäev;
- edasine järelevalve ja läbivaatamine, sealhulgas kuupäevad ja teostajad;
- andmed töötajate ja nende esindajate osalemise kohta riskihindamises.

Ülesanded ja kohustused

On tähtis, et töötajad (või käesoleval juhul õpilased) osalevad riskihindamises, tehes kindlaks riske ja teavitades neist tööandjat (käesoleval juhul õpetajat). Õpilased teavad probleeme ja seda, mis tegelikult juhtub, kui nad oma ülesandeid täidavad, seetõttu tuleb nad riskihindamisse kaasata. Nende praktilised teadmised on vajalikud ka toimivate kaitsemeetmete väljatöötamiseks, mis võivad aidata kaitsta neid ennast, nende koolikaaslast ja õpetajat.

Töötajatel (õpilastel) ja nende esindajatel on õigus/kohustus teha järgmist:

- osaleda riskihindamises;
- hoiatada tööandjat (õpetajat) märgatud riskidest (vt „Napo teeb puhta töö” 7. episood „Turvainglid”) ja ajutistest ohtlikest olukordadest (vt „Napo seikluste” 1. episood „Märgistamise tähtsus”);
- teatada kõigist muudatustest töökohas (klassis), mis võivad mõjutada ohutust ja tervist;
- saada teavet nende ohutust ja tervist mõjutavatest riskidest ja meetmetest, mis on vajalikud nende riskide kõrvaldamiseks või vähendamiseks;
- saada teavet rakendatud ennetus- ja kaitsemeetmete kohta;
- teha koostööd, et aidata tööandjal (õpetajal) tagada ohutu töö- (kooli)keskkond;
- saada koolitust/juhtnööre rakendatud meetmete kohta;
- õppida ohutusnõuandeid (vt Napo filmi „Ohutu algus” 2. episood „Pane tähele ja kuula lõpuni!” või „Napo teeb puhta töö” 4. episood „Ohutusplaan”) ja neid järgida (vt „Napo ja ohutu hooldus” 2. episood „Parem karta kui kahetseda” või „Napo ehitab” 8. episood „Kole unenägu”);
- hoolitseda nii palju kui vaja enda ja teiste – keda nende tegevus mõjutab – ohutuse ja tervise eest (vt „Napo ja ohutu lähe” 4. episood „Jälgi, mida teevad teised!”);
- mitte improviseerida (vt „Napo seikluste” 6. episood „Ettevalmistuseta tegutsemine tähendab riski”);
- olla ettevaatlik (vt filmi „Napo ehitab” 6. episood „Hoia eraldi”);
- kasutada vajaduse korral isikukaitsevahendeid (nt maskid, kõrvaklapid, kiivrid jms) (vt filmi „Napo on ohus: kemikaalid!” 1. episood „Kahjulik” või filmi „Lõpetage see müra!” 1. episood „Ei enam taasta...”).

Mõned küsimused, mida õpilased võivad esitada õpetajale või oma vanematele

- Mis ohud ja riskid mind ähvardavad?
- Kas ma saan tööohutuse koolitust ja millal?
- Mida pean tegema, et ennast kaitsta?
- Mida peaksin tegema hädaolukorras?
- Kuidas teatan õnnetusest, terviseprobleemist või sellest, kui märkan, et miski on valesti?
- Mida teha, kui saan viga?

Mõned asjad, mida võib õpilastele öelda

- Riskid puudutavad sind, nad ähvardavad sind!
- Iga oht on valmis sind tabama, krokodill on alati valmis hammustama.
- Peatu, mõtle, tegutse (valgusfoori tuled: peatu – punane, mõtle – kollane, tegutse – roheline).
- Miks sa ohtusid eirad?
- Miks sa käitud ohtlikult?
- Kirjeldage ohtlike olukordade nn doominoefekti, st negatiivsete sündmuste jada, milles esimene vähetähtis vahejuhtum vallandab muude vahejuhtumite jada, mis lõpuks viib raskete tagajärgedeni (vt filmi „Napo ehitab” 8. episoodi „Kole unenägu”).

Tabel A

Risk	Film	Stseen
Liiklusõnnetused		
Autolt löögi saamine	„Napo ehitab“	6. „Hoia eraldi“
Kiirustamine või tähelepanematus	„Napo teeb puhta töö“	1. „Plaanimuutus“
Väsimus ja kiirustamine	Napo filmis „Ohutu hooldus“	5. „Kiirusta aeglaselt“
Suur kiirus ja varjatud riskid	„Napo ja ohtlik tegevus“	5. „Ohtlik koosmõju“

Tuli		
Tuli	„Napo on ohus: kemikaalid!“	3. „Tuleohtlik“
Tuli	„Parimate märkide lugu“	2. Keelumärk – Mitte suitsetada
Tuli	„Parimate märkide lugu“	4. Evakuatsioonimärk – avariiväljapääs
Tuli	„Parimate märkide lugu“	5. Tulekaitsemärk – tulekustuti

Elekter		
Elekter	Napo filmis „Ohutus töökohal ... ja mujal“	Napo peotulesid ette valmistamas

Masinad		
Masinad	„Napo seiklused“	5. „Õige kaitse õigel ajal“
Masinad	„Napo ja ohtlik tegevus“	1. „Ettevaatust, ohud!“

Müra		
Kokkupuude müraga	„Lõpetage see müra!“	Kogu film

Kemikaalid		
Kemikaalidega seotud ohud	„Napo on ohus: kemikaalid!“	Kogu film

Libastumised ja kukkumised		
Libastumise risk	„Napo seiklused“	1. „Märgistamise tähtsus“
Trepist alla kukkumine	„Napo seiklused“	2. „Märke pole piisavalt“
Trepist alla kukkumine	Napo filmis „Ohutus töökohal ... ja mujal“	Napo asju täis trepil
Kõrgelt kukkumine	„Napo ehitab“	2. „Ära kuku!“
Kukkuvad esemed	„Napo ehitab“	„Ohutu ehitamine“

Manuaalne käsitlemine		
Suured raskused	„Napo ehitab“	5. „Pikselöökö“
Suured raskused	Napo filmis „Kergenda kandamit“	3. „Jaga ja valitse“
Suured raskused	Napo filmis „Kergenda kandamit“	10. „Hoia mind kõvasti“
Suured raskused	Napo filmis „Kergenda kandamit“	6. „Duell“
Halb asend	Napo filmis „Kergenda kandamit“	5. „Radikaalne ergonoomika“
Halb asend	Napo filmis „Kergenda kandamit“	8. „Enne liigutamist mõtle“

Vibratsioon		
Vibratsioon	Napo filmis „Kergenda kandamit“	4. „Kahjulik vibratsioon“

„Napo Ohuküti“ esimeses tunnis tutvustatakse riskihindamise teist poolt – riskide ja ohtude kindlakstegemist.

Selle õppematerjali on koostanud EU-OSHA koostöös Napo filme tootva konsortsiumiga – HSE (Ühendkuningriik), DGV (Saksamaa), INAIL (Itaalia), INRS (Prantsusmaa), SUVA (Šveits) ja AUVA (Austria).

